

HUIS WERK

MAGAZINE OVER JEUGDTOERISME

Driemaandelijks magazine – jaargang 11 – nummer 42
April – mei – juni 2016

Afgiftekantoor:
9820 Merelbeke Centrum
nr. P2A6224
VU + afzendadres:
Joris Breugelmans
Bergstraat 16
9820 Merelbeke

bpost

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

**De waterfactuur
Omgaan met klachten
Annuleringen n.a.v. aanslagen
Het Mezenestje, huis in de kijker**

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

diversiteit

veiligheid

duurzaamheid

gezondheid

avontuur

Dossier ALLOCHTONE KINDEREN EN JONGEREN

INHOUDSTAFEL

- 2 **Editoriaal**
- 3 **Dossier ALLOCHTONE KINDEREN EN JONGEREN**
- 4 **Enkele cijfers**
- 5 **Opleidingsniveau en participatiegraad**
- 6 **Allochtone jeugdwerking aan het woord**
- 8 **Begeleider van bosklassen aan het woord**
- 10 **Open Kamp aan het woord**
- 12 **Wat te doen als uitbater**
- 13 **Pagina 13**
- 15 **Vraag het aan ... CJT Ondersteuning**
- 16 **Nieuwsflash**
- 18 **Huis in de kijker**
- 20 **Agenda**

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

CJT Ondersteuning maakt deel uit van Centrum voor Jeugdtoerisme vzw (CJT), net zoals CJT Boekingscentrale en CJT Verblijfcentra. Met deze drie actiedomeinen wil CJT gepaste verblijfsmogelijkheden aanbieden aan jeugd in groepsverband.

Particulieren of verenigingen die een gebouw en/of terrein verhuren of willen verhuren aan jeugdgroepen, kunnen bij CJT Ondersteuning terecht. Zij krijgen **advies, vorming en begeleiding** omtrent erkenning, subsidies en alles wat komt kijken bij het uitbaten van een jeugdverblijf. CJT Ondersteuning verspreidt **informatie** via het tijdschrift HuisWerk en de website www.cjt.be. De website www.jeugdverblijven.be bevat ongeveer 650 jeugdverblijfcentra en kampeerterreinen en wordt onderhouden door CJT. Daarnaast verdedigt CJT Ondersteuning de **belangen van de sector** bij de overheid en andere instanties. Dit gebeurt door vertegenwoordigingswerk bij o.a. Toerisme Vlaanderen, de Afdeling Jeugd en de provincies.

EDITORIAAL

Vorige maand verstuurden we de link naar onze vierjaarlijkse uitbatersbevraging. Ondertussen heeft bijna de helft van de uitbaters de bevraging ingevuld en met dat aantal zijn we heel blij. In volgend HuisWerknummer komen we hier uitgebreid op terug, maar we willen hier toch al iets zeggen over het centrale thema van de bevraging: de evaluatie van de decreten.

Vooraf het decreet 'toerisme voor allen' wordt de komende maanden grondig geëvalueerd. We hadden de voorbije weken al enkele keren overleg met Toerisme Vlaanderen en het kabinet van minister Weyts. In de maand mei vinden in de commissie toerisme van het Vlaams parlement hoorzittingen plaats. Het spreekt voor zich dat ook de meningen van de uitbaters, zoals verzameld in de bevraging, daar aan bod zullen komen. Wie alsnog de bevraging wil invullen, heeft hiervoor nog tijd tot 24 april, nadien starten we met de verwerking van de resultaten.

"Wie alsnog de bevraging wil invullen, heeft hiervoor nog tijd tot 24 april"

Wil je de komende tijd graag meteen op de hoogte zijn van de meest recente evoluties, neem dan zeker af en toe een kijkje op de Facebookpagina van CJT Ondersteuning.

In dit HuisWerknummer hebben we in het dossier over allochtone kinderen en jongeren, een groep die in de toekomst aan belang zal winnen als we naar de demografische ontwikkelingen kijken. "Huis in de kijker" brengt ons naar het gezellige Limburg en na het lezen van de overige pagina's (met alle actualiteit) ben je weer volledig mee.

Veel leesplezier!

Frederik Vercammen

COLOFON

VASTE MEDEWERKERS

Luc De Coninck
Maarten Dekoninck
Peter Landsheere
Anne Marie Laureys
Erwin Stessens
Piet Termont
Frederik Vercammen
Dora Wagemans

WERKTEN NOG MEE
AAN DIT NUMMER
Karel De Decker

VORMGEVING

IO - Els De Pauw

COVERFOTO

Ten Berg

DRUK

Nevelland, Nevele

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Joris Breugelmans
Bergstraat 16
9820 Merelbeke

REDACTIEADRES

Bergstraat 16
9820 Merelbeke
Tel.: 09/210.57.75
Fax: 09/210.57.80
E-mail: ondersteuning@cjt.be

HuisWerk is een publicatie van Centrum voor Jeugdtoerisme vzw

HuisWerk werd gedrukt op gerecycleerd chloorvrij papier.

DOSSIER ALLOCHTONE KINDEREN EN JONGEREN

Exacte cijfers zijn er niet, maar een ruwe schatting brengt het aantal kinderen en jongeren dat aan jeugdtoerisme doet, ruim boven het half miljoen. Het jeugdwerk is goed voor ongeveer de helft van de overnachtingen. De andere overnachtingen worden grotendeels gerealiseerd door scholen, sportverenigingen met een jeugdwerking, instellingen voor bijzondere jeugdzorg en MPI's (medisch pedagogisch instituut). Wat het aandeel allochtone kinderen en jongeren in bovenstaande categorieën is, is moeilijk te berekenen, maar het gevoel leeft dat die doelgroep minder vlot participeert aan jeugdtoerisme.

In dit dossier stellen we ons de vraag hoeveel kinderen en jongeren van vreemde herkomst er precies verblijven in Vlaanderen en in welke mate ze participeren aan verschillende initiatieven. Bereiken we allochtone kinderen en jongeren minder? En als dat zo is, hoe komt dit? Kunnen we als uitbater drempelverlagend werken? Of anders gezegd: wat moeten we doen om meer diversiteit te krijgen in de doelgroep van het jeugdtoerisme? Antwoorden zoeken we in cijfermateriaal, diverse studies en uiteraard bij het allochtone jeugdwerk zelf.

Enkele cijfers

Wanneer zijn kinderen en jongeren allochtoon? Willen we een juist beeld, dan moeten we verder kijken dan de nationaliteit. Uit praktische overwegingen kiezen we voor de definitie van het nieuwe Vlaamse Integratiedecreet (2009). Artikel 3 van het Integratiedecreet heeft het over "personen die legaal en langdurig in België verblijven en bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten, of van wie minstens één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten".

AANTALLEN IN VLAANDEREN

Op basis van de definitie van het nieuwe Vlaamse Integratiedecreet en de beschikbare gegevens uit het rijksregister becijferde de studiedienst van de Vlaamse Regering dat er 923 626 allochtonen in Vlaanderen verbleven op 1 januari 2011.

Aantal en aandeel personen van vreemde herkomst, 1 januari 2011 (% ten opzichte van totale bevolking/subgroep van de bevolking)

Totaal	14,6 %
Mannen	15,0 %
Vrouwen	14,3 %
0-5 jaar	25,3 %
6-11 jaar	23,3 %
12-17 jaar	18,8 %
18-24 jaar	18,0 %
25-49 jaar	18,0 %
50-64 jaar	9,0 %
65+ jaar	4,7 %

Bron: Rijksregister, bewerking SVR

Dat is bijna 15 % van de totale Vlaamse bevolking. Wat verder opvalt is dat binnen de leeftijdscategorie 0 tot 5 jaar allochtonen 25 % uitmaken van de totale bevolking. Voor de leeftijdscategorie tussen 6 en 11 jaar bedraagt dit nog 23,3 %, voor de leeftijdscategorie tussen 12 en 49 jaar schommelt dit rond 18 %.

HERKOMST

Bijna de helft van de totale groep allochtone personen komt uit Nederland, Marokko of Turkije. Ten opzichte van de totale bevolking in Vlaanderen krijg je op 100 inwoners 2,6 Nederlanders, 2,2 Marokkanen en 1,8 Turken.

WOONPLAATS

Antwerpen en Gent huisvesten in absolute getallen het meeste aantal allochtonen, waarbij Antwerpen de kroon spant met 186 000 allochtonen. Gent telt er ongeveer een derde minder, namelijk 63 000. Daarna volgen Genk, Leuven en Mechelen met meer dan 20 000 allochtonen.

Wordt het aandeel allochtonen ten opzichte van de totale bevolking bekeken, dan ziet

Herkomstland	Aantal
1. Nederland	162 132
2. Marokko	141 737
3. Turkije	111 513
4. Italië	48 129
5. Frankrijk	36 754
6. Sovjet-Unie (ex)	35 925
7. Polen	33 622
8. Joegoslavië (ex)	30 074
9. Duitsland	22 401
10. Spanje	19 752

het resultaat er helemaal anders uit. De gemeente Baarle-Hertog heeft het hoogste aandeel (60 %), maar dat staat bijna volledig op rekening van Nederlanders. Genk (48 %) en Maasmechelen (48 %) vervolledigen de top drie. Antwerpen haalt 38 %, Gent 25 %.

Waar vinden we de meeste kinderen en jongeren van Nederlandse, Marokkaanse en Turkse herkomst? Nederlandse kinderen verblijven logischerwijs vooral aan de Nederlandse grens. Antwerpen telt 17 400 Nederlanders, wat in absolute getallen het grootste aantal is ten opzichte van andere steden en gemeenten. In verhouding tot de totale bevolking heeft Baarle-Hertog met 57 Nederlanders op 100 inwoners het hoogste percentage. Daarna volgen Hamont-Achel met 35 %, Ravels met 33 % en Voeren met 31 %.

Marokkaanse kinderen wonen hoofdzakelijk op de as Antwerpen-Brussel. Vilvoorde (14 %), Mechelen (12 %), Antwerpen (11 %), Machelen (11 %) en Boom (10 %) vormen de top vijf als we inzoomen op het aandeel Marokkanen ten opzichte van de totale bevolking. In absolute getallen staat Antwerpen bovenaan de lijst met 54 599 Marokkanen.

Turkse kinderen wonen vooral in de gemeenten in Midden- en Noord-Limburg. Heusden-Zolder scoort met 21 % van de totale bevolking het hoogst, gevolgd door Genk (17 %), Beringen (17 %) en Maasmechelen (13 %). In Gent wonen 20 159 Turken, wat in absolute getallen het hoogste aantal is.

In het vervolg van het dossier zullen we het verder hebben over allochtonen, niet afkomstig uit West-Europa (Nederland, Frankrijk, Duitsland ...).

Opleidingsniveau en participatiegraad

Het Vlaams jeugdwerk is in Vlaanderen goed voor de helft van de overnachtingen in het jeugdtoerisme. Van deze groep maken Vlaamse jeugdbewegingen het grootste deel uit. Hoeveel allochtone kinderen en jongeren vinden we in deze jeugdbewegingen? Het antwoord vinden we in een studie van de Universiteit Gent, in opdracht van de Afdeling Jeugd van de Vlaamse Gemeenschap (2011).

Als er enkel rekening wordt gehouden met de eerste generatie (nationaliteit van de vader en moeder en dus vergelijkbaar met de definitie van het Vlaams Integratiedecreet), is 6,4 % van de leiding van allochtone afkomst, voor leden resulteert dit in 6,8 %. De Vlaamse jeugdbewegingen zijn m.a.w. geen doorsnee van de Vlaamse bevolking. Ze spreken vooral de autochtone middenklassejongeren aan. Hoe komt dit?

DE INVLOED VAN HET ONDERWIJS

Uit onderzoek (2014) blijkt dat participatie samenhangt met opleidingsniveau. Jongeren met een hoog opleidingsniveau participeren veel meer aan het verenigingsleven dan jongeren met een laag opleidingsniveau. Jongeren uit het beroepsonderwijs zien het verenigingsleven nl. als een verlengde van de school waarin organisatie en controle van volwassenen aanwezig is. Deze jongeren kiezen daarom meer informele contacten en activiteiten met leeftijdsgenoten.

In welk opleidingsniveau bevinden allochtonen kinderen en jongeren zich? Uit onderzoek van de Universiteit Gent blijkt dat allochtone kinderen en jongeren duidelijk mindere resultaten halen in het secundair onderwijs. Daarnaast stellen we vast dat meisjes beter scoren dan jongens, dit zowel bij autochtonen als allochtonen.

Schooluitkomsten naar etniciteit en geslacht (Bron: SONAR) Slagen voor 3de graad secundair onderwijs zonder zittenblijven

Autochtone jongens	Allochtone jongens	Autochtone meisjes	Allochtone meisjes
56 %	27 %	72 %	42 %

Noot: jongeren van wie de grootmoeder aan moederskant noch de Belgische noch een andere Westerse nationaliteit heeft, worden in dit onderzoek als allochtoon beschouwd

DE INVLOED VAN DE OUDERS

Ouders sturen de vrijetijdsbeoefening van hun kinderen een bepaalde richting uit. Dit doen ze onbewust door hun kinderen te betrekken in hun eigen vrijetijdsmilieu waardoor ze een gelijkaardig vrijetijdspatroon ontwikkelen. Maar ook bewust worden kinderen aangespoord om al dan niet deel te nemen aan bepaalde vrijetijdsactiviteiten. Staat men achter de keuze, dan zal dit aangemoedigd en ondersteund worden, is dat niet het geval, dan zal de keuze geremd worden door het opleggen van beperkingen. Tot slot speelt de opleiding van de ouders opnieuw een belangrijke rol: jongeren waarvan de ouders hooggeschoold zijn, nemen vaker deel aan het verenigingsleven, ongeacht wat de arbeidssituatie van de ouders is.

Blijft de invloed van ouders ongewijzigd? Neen. Naarmate de leeftijd van kinderen en jongeren stijgt, neemt de invloed af en spelen andere factoren een rol, zoals vervoersproblemen, de kostprijs van de activiteit en de beschikbare vrije tijd.

Ouders van allochtone kinderen en jongeren kennen het reguliere jeugdwerk minder goed. Hierdoor worden kinderen niet gestimuleerd, integendeel. Allochtone ouders hebben vaak schrik van het onbekende en verbieden hun kinderen deel te nemen.

DE VLAAMSE JEUGDBEWEGINGEN

Elke beweging wordt gevormd aan de hand van enkele gemeenschappelijke kenmerken zoals een sociaal-economische, etnische, religieuze of ideologische achtergrond. Enkele voorbeelden zijn de vrouwenbeweging, de Vlaamse beweging of de holebi-vereniging. Die gemeenschappelijke kenmerken zorgen voor een specifieke identiteit.

Ook de Vlaamse jeugdbewegingen hebben een identiteit die enerzijds jongeren aantrekt maar anderzijds ook anderen afstoot. Het is in dat opzicht dus een utopie om als jeugdbeweging voor iedereen toegankelijk te zijn. Waar knelt het schoentje? Zoals eerder geschreven, is er de invloed van het onderwijs en die van de ouders. Maar er zijn ook belangrijke religieuze invloeden. Zo worden in de moslimcultuur jongens en meisjes strikter gescheiden, iets wat niet in elke Vlaamse jeugdbeweging gebeurt. Nog een drempel is dat meerdere jeugdbewegingen een katholieke achtergrond hebben.

Op basis van bovenstaande vaststellingen mag het geen verrassing zijn dat het Vlaamse jeugdwerk niet de perfecte afspiegeling is van kinderen en jongeren in onze maatschappij.

Allochtone jeugdwerking aan het woord

PAJ (Platform Allochtone Jeugdwerkingen vzw) overkoepelt de Vlaamse allochtone jeugdwerkorganisaties en werd vorig jaar door de Vlaamse overheid erkend als landelijke jeugdwerkkoepel. In totaal ondersteunt de organisatie een vijftigtal jongerenverenigingen met leden van verschillende etnische, levensbeschouwelijke of culturele achtergrond. Het is een organisatie van, voor en met allochtone jongeren en hun werkingen. Aan het woord is coördinator Najim Einauan.

Op kamp gaan betekent voor allochtone jeugdverenigingen vaak een uitje van vrijdagavond tot zondagavond.

Vlaamse jeugdbewegingen gaan op weekend en op kamp. Doen allochtone verenigingen dat ook?

De meeste van onze verenigingen trekken er jaarlijks enkele dagen op uit, maar je kan dit niet vergelijken met de kampen van Vlaamse jeugdbewegingen. Op kamp gaan betekent voor hen meestal een uitje van vrijdagavond tot zondagavond, meestal met kleinere groepen van maximum enkele tientallen deelnemers. Bovendien is dat voor veel jongeren de enige uitstap die ze doen.

Waar trekken de jongeren dan naar toe?

Ze maken gebruik van het commerciële aanbod in bijv. de Ardennen omdat ze het aanbod van jeugdverblijven niet kennen en niet de traditie hebben van op kamp gaan, in tenten overnachten e.d.

Wat staat dan op hun programma?

Qua activiteiten maken ze gebruik van het gekende lokale aanbod waar ze verblijven. Ik denk dan bijv. aan kajakken, karting, bowling ...

Zijn allochtone jongeren dan niet overtuigd van de meerwaarde van spel?

Jawel, al onze groepen zijn overtuigd van het belang van spel. De meeste allochtone jeugdverenigingen zijn trouwens erkend door een lokale jeugddienst. Het gaat dus eerder over het wegwerken van een decennialange achterstand. Het allochtoon jeugdwerk staat nog in zijn kinderschoenen in vergelijking met de klassieke jeugdbewegingen, waarvan sommigen al meer dan 100 jaar bestaan. De vrijwilligers en animatoren van onze jeugdwerkingen zijn niet opgegroeid binnen een jeugdbeweging. Zij zijn er vaak pas vanaf hun tienerjaren of zelfs later ingerold.

Vinden de allochtone groepen de nodige ondersteuning?

Steeds meer lokale groepen vragen aan ons ondersteuning. Een opdracht die we met plezier vervullen. Op het gebied van de kampen maken we jongeren die niet vertrouwd zijn met het aanbod, wegwijs in de wereld van de jeugdverblijven en het spel. We wijzen hen op goedkopere en inhoudelijke alternatieven met de bedoeling de jongeren te leren participeren i.p.v. louter te consumeren. We geven hen tips en werken op vraag van hen ook een programma op maat uit.

Uit onderzoek blijkt dat de invloed van ouders op de vrijetijdsbesteding van kinderen een grote invloed heeft. Moet je de ouders overtuigen van de meerwaarde van spel?

In het verleden was dit inderdaad het geval, maar vandaag speelt dit veel minder een rol. Belangrijker knelpunt is dat onze jeugdwerkingen vandaag vaak overbevraagd worden met vragen van

Niet alle allochtone jeugdverenigingen houden jongens en meisjes strikt gescheiden.

allerlei diensten, voorzieningen en van de eigen gemeenschappen. Dit omwille van de vele blinde vlekken en de talrijke maatschappelijke problemen zoals de schooluitval, de grote jeugdwerkloosheid, overlastgedrag enz.

Wat is er fout met dat welzijnswerk?

Helemaal niets, maar we proberen er gewoon over te waken dat het jeugdwerk niet in de verdrinking komt. Daarom adviseren we onze achterban om hun werkingen op te splitsen in bijv. een sociale werking, sportwerking, jeugdwerking, zodat ze los van elkaar kunnen werken.

Is het niet eenvoudiger om de kinderen en jongeren naar een Vlaamse jeugdbeweging te sturen?

Neen, dat is het niet. Heel wat jeugdbewegingen in de grootstad hebben een wachtlijst. Bovendien is het aanbod vaak niet afgestemd op de noden, behoeften en verwachtingen van onze jongeren. En jongeren participeren nu eenmaal aan de activiteiten die hen aanspreken.

Allochtonen jeugdverenigingen die verblijven in jeugdverblijven, worden zij geconfronteerd met andere drempels zoals de kostprijs van het verblijf?

Het klopt dat allochtonen het financieel vaak moeilijk hebben, maar de kostprijs van een jeugdverblijf mag in principe geen probleem zijn. Die ligt absoluut niet hoger dan de kostprijs van een vakantiehuisje. Bovendien kan je als jeugdwerkorganisatie subsidies krijgen op voorwaarde dat je voldoet aan het opgestelde reglement, maar daar knelt soms het schoentje. De begeleiders vinden niet altijd hun weg in het subsidielandschap of het reglement sluit niet aan op de allochtone werking waardoor de drempelverlagende maatregelen verloren gaan.

Waarom is het reglement niet aangepast aan het allochtone jeugdwerk?

Meestal zijn de reglementen van de kampsubsidies geschoeid op de leest van het klassieke jeugdwerk. Een voorbeeld is de duur van een kamp. De nieuwe groepen of werkvormen hebben niet de traditie om

langer dan een weekend op kamp te gaan. Maar in de regelgeving zien we vaak dat een kamp pas na vier overnachtingen in aanmerking kan komen voor subsidies. En zo zijn er nog andere voorbeelden.

Moet de infrastructuur van jeugdverblijven de strikte scheiding tussen jongens en meisjes mogelijk maken?

Neen, de infrastructuur van jeugdverblijven is perfect. Niet alle allochtone jeugdverenigingen houden jongens en meisjes trouwens strikt gescheiden. Die strikte scheiding geldt enkel voor een deel van de moslimcultuur en daar gaan jongens en meisjes niet samen op kamp. Het probleem stelt zich dus niet.

Zijn er dan helemaal geen drempels?

De grootste drempel is wellicht de onbekendheid met het aanbod. Allochtone verenigingen kennen de jeugdverblijven niet goed, dus blijven ze dezelfde commerciële vakantiehuizen boeken. Onbekend maakt onbemind.

Hoe kan die drempel weggewerkt worden?

Het is, denk ik, aan de uitbaters om hun aanbod beter bekend te maken bij onze doelgroep. Als je promotiebeleid een marktsegment overslaat, dan zal je ook weinig vraag krijgen uit dit specifieke segment.

Welke informatie moet er aangeboden worden?

Geef vooral informatie over het aanbod in de buurt, dit ter inspiratie voor de allochtone groepen en maak dit bekend via de website of een folder.

Als uitbaters een folder willen versturen, hoe komen ze dan aan de contactgegevens van de allochtone verenigingen?

Ze kunnen contacten leggen via het Minderhedenforum, de migrantenfederaties en de stedelijke jeugddiensten. Maar ze kunnen natuurlijk ook altijd met ons contact opnemen.

PAJ

Schoenstraat 15b, 2140 Borgerhout

Tel.: 03/677.15.80

E-mail: info@paj.be

Begeleider van bosklassen aan het woord

Scholen trekken met hun leerlingen op bos-, boerderij- en zeeklassen. Wat zijn hun ervaringen met allochtone leerlingen? Is het moeilijk om deze leerlingen te laten deelnemen aan meerdaagse verblijven? En zo ja, welke drempels ervaren zij? We vroegen het aan Annik De Brauwer die lesgeeft aan de Katholieke Vrije Basisschool Klimrek te Gent. Reeds twintig jaar trekt ze met haar klas op bosklas naar Moerkensheide in De Pinte.

Kan je de klas waaraan je lesgeeft, kort omschrijven?

Ik geef les aan 15 leerlingen van het tweede leerjaar. De klas bestaat uitsluitend uit allochtone leerlingen die tussen 7 en 9 jaar oud zijn. We gaan op bosklas met de leerlingen van het eerste en tweede leerjaar, dat zijn drie klassen.

Waarom trek je met je klas op bosklas?

Dat heeft verschillende redenen. In de eerste plaats wordt er op een niet-klassieke manier veel geleerd. Een bosklas is meer een ontdekkingsreis. Maar een bosklas biedt ook de mogelijkheid om extra vaardigheden te ontwikkelen, ik denk bijv. aan het sociale aspect, het leren omgaan met elkaar, 24 op 24 uur leven met elkaar.

Hoeveel nachten wordt er verbleven?

We trekken er op uit van woensdag tot vrijdag.

Hoe staan de ouders van allochtone kinderen tegenover bosklassen?

Daarin bestaan verschillen. Ouders uit bijv. de Turkse gemeenschap zien vaak de grote meerwaarde van openluchtklassen, terwijl we bij Marokkaanse ouders en ouders uit de voormalige Oostbloklanden extra inspanningen moeten leveren. Deze ouders

zijn niet of minder snel te overtuigen om hun kinderen mee te sturen op bosklas.

Hoeveel kinderen gaan er mee op bosklas?

Ongeveer $\frac{3}{4}$ van de klas gaat mee. Waarom sommige kinderen thuis blijven, is individueel verschillend. Toch is er een rode draad: allochtone ouders zijn zorgzame ouders. Ze willen hun kinderen beschermen en behouden daarom liever de controle. Een bosklas is in dat opzicht loslaten en hiervoor is een vertrouwensrelatie zeer belangrijk. Als leerkracht met 20 jaar ervaring is dat eenvoudiger dan iemand die net start, op voorwaarde dat je dat vertrouwen in het verleden niet hebt beschaamd.

Hoe win je het vertrouwen van de ouders?

Dit doe je door de ouders goed te informeren. We organiseren daarvoor een ouderavond waarbij we aan de hand van een powerpoint tonen waar we heen trekken, wat het programma is, wat de afspraken zijn met het jeugdverblijf.

Ik veronderstel dat niet alle ouders Nederlands spreken?

Dat klopt, taal is een probleem. Daarom werken we met veel foto's, afbeeldingen en concreet materiaal. We tonen alles wat de kinderen nodig hebben, bijv. een hoeslaken, een kussensloop en een washandje. Bovendien voorzien we ook altijd een tolk die onze uitleg vertaalt.

Volstaat informeren of moet je ook rekening houden met gebruiken zoals het scheiden van jongens en meisjes, halal koken of andere zaken?

Uiteraard, al is dat niet absoluut. Jongens en meisjes hebben in het jeugdverblijf hun eigen slaapkamer en sanitaire ruimte, maar doen de overige activiteiten wel samen. We

zijn tenslotte een gemengde school. Wat de voeding betreft, kookt de uitbater van het jeugdverblijf halal. We vermelden ook altijd waar het vlees aangekocht wordt. Als er ouders zijn die dit echt niet vertrouwen, kunnen ze intekenen op een vegetarische maaltijd.

Zijn er nog specifieke wensen van de doelgroep?

Allochtone ouders vergelijken de bossen met de bossen uit hun thuisland en hebben schrik dat hun kinderen zullen verdwalen. Daarom vinden ze het veilig en fijn dat het bos van Moerkensheide omheind is.

Brengen de ouders de kinderen naar het jeugdverblijf?

Neen. We gaan met het openbaar vervoer. We hebben een gezamenlijk startmoment, daarna houden we het afscheid zo kort mogelijk en stappen we op de tram. Ouders kunnen het jeugdverblijf altijd vooraf bezoeken.

Dan moet elke leerling investeren in een goede rugzak. Is dat geen drempel?

Neen. Bagage en pedagogisch materiaal worden gebracht door vrijwilligers zoals de zorgleerkracht, de partners van de leerkrachten of de directie. Dat is allemaal mooi geregeld. Voor een bosklas moeten ouders dus helemaal niet investeren. Maar wat stellen we vast? Dat ouders nieuwe kledij kopen terwijl we dit helemaal niet vragen. Blijkbaar vinden ze dat toch belangrijk.

Is het inschrijvingsgeld voor een bosklas geen drempel?

Onze bosklas kost 65 euro. Voor veel ouders is dat inderdaad een financiële inspanning, maar we helpen hen met een spaarplan. Zo kunnen ze gespreid over drie maanden betalen. Bovendien zorgt

onze brugfiguur voor begeleiding voor het bekomen van kortingen die de verschillende mutualiteiten aanbieden. Die 65 euro is dus in de praktijk een stukje goedkoper.

Hoe zie je de bosklassen voor allochtone leerlingen evolueren? Denk je dat de ouders in de toekomst hun kinderen sneller zullen meesturen?

Dat hopen we. Enkele ouders die reeds positieve ervaringen hebben, proberen we mee in het bad te krijgen om andere ouders te overtuigen, wat vaak lukt. Maar evident is het niet. Je zou bijv. verwachten dat wie mee was op bosklas, enkele jaren later ook op schoolreis mag naar de Ardennen. Wel, dat is niet altijd het geval. Hoe ouder de leerlingen worden, hoe moeilijker het vaak wordt om de leerlingen te laten deelnemen aan meerdaagse uitstappen.

Hoe sta je tegenover de beslissingen van de ouders?

Ik vind het spijtig als leerlingen niet mee mogen en dat zeg ik de ouders ook in alle eerlijkheid. Ik probeer hen te overtuigen van deze unieke ervaring voor hun kind. Dat moet kunnen, vind ik, op voorwaarde dat je de keuze van de ouders blijft respecteren.

Een laatste vraag als afsluiter. Wanneer is een bosklas geslaagd?

Onze bosklassen zijn altijd geslaagd, want onze doelgroep is zo dankbaar. Ze zijn zo gelukkig met kleine dingen en genieten van alles wat kinderen leuk vinden: een tof bosspel, zingen, dansen, ravotten, de ruimte om te spelen, luisteren naar een verhaal, genieten van de natuur ...

Een bosklas is loslaten voor de ouders en daarom is een vertrouwensrelatie heel belangrijk.

Als ouders niet vertrouwen dat er halal gekookt wordt, kunnen ze intekenen op een vegetarische maaltijd.

Open Kamp aan het woord

Voor kinderen uit kansarme gezinnen, kinderen uit bijzondere jeugdzorg, asielzoekers ... die niet zijn aangesloten bij een jeugdbeweging, organiseert Scouts en Gidsen Vlaanderen Open Kampen. Op de website schrijven ze waarom: "Laten we eerlijk zijn: we slagen er nog altijd niet in om alle kinderen en jongeren te bereiken tijdens de wekelijkse werking van onze 'gewone' groepen. Veel maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn wel enthousiast voor een scoutskamp op hun maat, zonder lid te worden bij een groep tijdens het jaar. Dat merken we aan de grote vraag naar Open Kampen. Zo geven we onze scoutsmicrobe aan hen door en leren wij de doelgroep kennen." Wat houden Open Kampen in en wat zijn hun ervaringen met allochtone kinderen en jongeren? Antwoorden krijgen we van Hans Van Kerckhove, pedagogisch medewerker diversiteit van Scouts en Gidsen Vlaanderen.

Wat houdt een Open Kamp in?

Een Open Kamp is vergelijkbaar met een gewoon scoutskamp. We verblijven in jeugdverblijven of tenten en doen scoutsactiviteiten, weliswaar aangepast aan deze specifieke doelgroep. De afstand die afgelegd wordt tijdens een tweedaagse zal bijv. korter zijn

omdat die kinderen en jongeren geen lange tochten gewoon zijn. Een ander voorbeeld is sjorren, daarvan heeft die doelgroep ook geen kaas gegeten. Dus zal de leiding de sjorring grotendeels zelf uitvoeren en leren we de kinderen geleidelijk ook een sjorring leggen.

Wat is het percentage allochtone jongeren dat deelneemt aan zo'n kamp?

We hebben daar geen cijfers over, maar veel hangt af van wie het Open Kamp organiseert. Scouts en Gidsen Vlaanderen is onderverdeeld in 12 gouwwerkingen, waarvan er 9 een Open Kamp organiseren. Het percentage allochtone kinderen en jongeren zal in de gouwwerkingen in Gent en Antwerpen wellicht hoger liggen dan in de andere gouwwerkingen, omdat allochtonen zich vooral in de steden huisvesten.

Hoelang duurt een Open Kamp?

Een Open Kamp duurt iets minder lang dan een gebruikelijk scoutskamp. Het gemiddelde is 6 dagen, voor de oudste leden tot 9 dagen. De reden hiervoor is dat de meeste begeleiders die een Open Kamp begeleiden, nog een scoutskamp hebben met de eigen afdeling. Het is dus omwille van praktische redenen en niet zozeer op vraag van de doelgroep.

Waar en wanneer vinden deze kampen plaats?

Er zijn twee periodes: de eerste weken van juli, maar vooral de eerste twee weken van augustus.

Voor de kampen in Vlaanderen verblijven de groepen meestal in de Hopperverblijven. De reden hiervoor is louter financieel. Onze leden betalen ongeveer 25 euro voor een Open Kamp, dit is ruim onvoldoende om zo'n kamp te financieren. Daarom worden speciale financiële acties georganiseerd en ook Scouts en Gidsen Vlaanderen legt een deel bij. De Hopper-jeugdverblijven doen daar dan nog een schepje bovenop door een korting te geven aan de eigen scoutsgroepen.

Andere jeugdverblijven zijn dan geen optie?

Toch wel. Ik ben zelfs voorstander om eens van locatie te wijzigen, maar de kostprijs zal wel altijd doorslaggevend zijn. Als we iets anders boeken, dan zal het daarom wellicht via het Steunpunt Vakantieparticipatie zijn.

Hoeveel kampen worden er jaarlijks georganiseerd?

Elke scoutswerking is onderverdeeld in verschillende leeftijdscategorieën. Deze takken, zoals we die noemen, gaan elk afzonderlijk maar vaak in hetzelfde gebouw op kamp. In totaal hebben we dus 15 tot 20 kampen op jaarbasis. Hiervoor hebben we 9 locaties nodig, waarvan de meeste in Vlaanderen. Voor de tentenkampen (een tweetal) trekken we naar de Ardennen.

Hoe zie je het initiatief evolueren?

De vraag naar Open Kampen groeit van onder uit en voor sommige kampen hebben we reeds wachtlijsten. Daarom moeten we groeien, maar dan liefst gestaag. Dit willen we doen door alle gouvouwingen te overtuigen om een Open Kamp te organiseren en dit voor alle takken. Tot slot willen we – en dat is een grote uitdaging – meer begeleiding. Vorig jaar hadden we tussen de 300 en 400 ingeschreven leden, daarvoor willen we ongeveer 150 begeleiders.

Waarom willen jullie één begeleider op drie leden?

Een Open Kamp is intensief omdat de leden geen ervaring hebben binnen het jeugdwerk en de leiding vaak geen of weinig ervaring heeft met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Hoe meer leiding, hoe beter het kamp dus!

Wat is de visie van Scouts en Gidsen Vlaanderen op diversiteit?

Scouts en Gidsen Vlaanderen ziet diversiteit als een en-en-verhaal. We beseffen dat we niet alle kinderen en jongeren bereiken met onze gewone werkingen. Daarom kiezen we er voor om, naast inzetten op integratie, ook doelgroep-specifieke werkingen op te zetten. Dit doen we eigenlijk al jaren met onze Akabe-groepen (specifieke scouts- en gidsengroep voor personen met een beperking) en dit trekken we door naar onze Open Kampen. We richten m.a.w. afzonderlijke kampen in voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren, zonder jaarwerking. De leiding komt wel uit onze scouts- en gidsengroepen. Daarmee bewerkstelligen we een andere doelstelling: een interactie tussen beide leefwerelden.

Met onze Open Kampen zorgen we ook voor interactie tussen twee leefwerelden.

Hoe bereiken jullie deze jongeren? Trekken jullie de straat op?

Voor onze Open Kampen maken we ons aanbod bekend bij OCMW's, instellingen bijzondere jeugdverzorging en het Steunpunt Vakantieparticipatie. We organiseren al meer dan 10 jaar Open Kampen, dus de meeste instellingen kennen ons aanbod en nemen vaak zelf spontaan contact op.

Daarnaast hebben we nog een ander initiatief: Uitwijker. Dat is een kleurrijk scoutsbusje waarmee we de straat op trekken. I.p.v. te verwachten dat de kinderen naar onze lokalen komen, laten we hen in hun eigen vertrouwde omgeving proeven van scouting en zorgen we zo voor ontmoeting tussen hen en onze leiding.

Wat moet een uitbater doen of weten als hij een Open Kamp ontvangt?

Een uitbater moet niets bijzonder doen. Wat we wel vragen, is extra begrip voor de doelgroep. Jongeren die deelnemen aan een Open Kamp kennen elkaar niet en hebben niet dezelfde vaardigheden als de doorsnee scout of gids. Daarom zijn er op zo'n kamp sneller spanningen wat soms uitmondt in brutaler taalgebruik of (in mindere mate) licht agressief gedrag. Dit keuren we niet goed en we spreken de leden er op aan, maar het is ook de realiteit. Als uitbater moet je daar net als de begeleiders mee overweg kunnen: een scheve blik, een vloek, een scheldwoord ... het hoort er bij.

Wat te doen als uitbater

Het aantal allochtonen in Vlaanderen binnen de leeftijdscategorie 0 tot 5 jaar is 25 %. Voor de leeftijdscategorie tussen 6 en 11 jaar is dit 23 % en voor de leeftijdscategorie tussen 12 en 25 jaar 18 %. Het aantal kinderen en jongeren dat participeert aan jeugdtoerisme ligt beduidend lager. Logisch, want het Vlaamse jeugdwerk is goed voor de helft van het aantal overnachtingen, maar slaagt er moeilijk in om allochtone kinderen en jongeren in hun werkingen te betrekken, ondanks alle inspanningen. Wie allochtone kinderen en jongeren wil bereiken, kan zich dus vandaag beter richten op het allochtoon jeugdwerk. Het allochtoon jeugdwerk boekt momenteel vooral commerciële vakantiehuizen omdat ze het aanbod van de jeugdverblijven niet goed kennen en minder vertrouwd zijn met op kamp gaan.

Enkele tips om ook deze groepen een prachtig verblijf aan te bieden:

- De infrastructuur van jeugdverblijven voldoet. Toch is een gescheiden slaapzaal en sanitair een troef voor wie ook gemengde groepen uit de moslimcultuur wil ontvangen.
- Promoot je logies bij de doelgroep. Heel wat allochtone jeugdwerkingen zijn niet vertrouwd met de klassieke jeugdverblijven en kiezen daarom voor een (duurder) vakantiehuis uit het commerciële aanbod.
- Ook ouders van allochtone kinderen zijn weinig vertrouwd met het aanbod van jeugdverblijven. Een duidelijke website (waarnaar de organisator van het verblijf kan verwijzen) kan helpen. Misschien komen sommige ouders zelfs persoonlijk een kijkje nemen.
- Allochtone jeugdwerkingen kiezen vaak voor activiteiten in de buurt. Leg hen uit wat de mogelijkheden zijn in jouw omgeving.
- Wie volpension aanbiedt, past best in overleg met de groepsverantwoordelijke het menu aan.
- Tot slot moet je als uitbater ook overweg kunnen met een aantal cultuurverschillen. Een open houding is een basisvoorwaarde.

HUIS WERK 43

In juli verschijnt HuisWerk 43, met daarin een dossier over cijfers in het jeugdtoerisme.

We presenteren je dan een aantal cijfers waarmee je je eigen jeugdverblijf of kampeerterrein kan vergelijken. Wat is bijv. de gemiddelde prijs, wat zijn gangbare bezettingsgraden, welke evoluties zien we de voorbije jaren enz.? We halen een aantal zaken uit de uitbatersbevraging van 2016, maar raadplegen ook de databank van www.jeugdverblijven.be en een aantal overnachtingcijfers.

Heb je zelf nog goede suggesties of tips of wil je reageren op dit thema, dan kan dat via het forum van www.cjt.be/ondersteuning of door te mailen naar ondersteuning@cjt.be. Zo wordt HuisWerk niet alleen een magazine voor uitbaters, maar ook door uitbaters.

Wie trouwens iets extra wil doen, is steeds welkom op de redactievergadering van HuisWerk. We komen ongeveer tweemaandelijks samen. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via ondersteuning@cjt.be of tel. 09/210.57.75.

De waterfactuur

Vermijd een koude douche!

Sinds 1 januari 2016 berekenen alle Vlaamse drinkwatermaatschappijen de waterfactuur op dezelfde manier. Voor huishoudelijk verbruik geldt een progressieve tariefstructuur (wie meer verbruikt, betaalt meer), voor niet-huishoudelijk verbruik een vlakke tariefstructuur. Beide tariefstructuren zijn in onze sector mogelijk.

Welke tariefstructuur is van toepassing?

Decretaal wordt vastgelegd dat een vlakke tariefstructuur moet toegepast worden op onroerend goed dat geen wooneenheden heeft. Onder wooneenheid wordt verstaan: *een eenheid in een woongebouw die ontworpen of aangepast is om afzonderlijk te worden gebruikt en die minstens over de volgende woonvoorzieningen beschikt: een woonruimte in combinatie met een toilet, een douche of bad en een keuken of kitchenette.* Wanneer er één of meerdere wooneenheden zijn, moet in principe een progressieve tariefstructuur toegepast worden.

In de wetgeving is echter ook voorzien dat er kan geschoven worden tussen een aanrekening op basis van een progressieve tariefstructuur (huishoudelijk verbruik) en een vlakke tariefstructuur (niet-huishoudelijk verbruik). Dit is zo wanneer er een combinatie is van een wooneenheid en een bedrijfsactiviteit.

In de wetgeving staat de definitie van een bedrijfsactiviteit niet vermeld. De geest van de wet primeert hier. Op basis daarvan kunnen jeugdverblijven toch hun tariefstructuur laten wijzigen, ook degene die niet beschikken over een ondernemingsnummer.

Bij je watermaatschappij kan je in 2016 een omwisseling vragen. De eerste omwisseling tussen beide systemen is gratis. Bij latere of meerdere omwisselingen rekenen de watermaatschappijen administratiekosten aan.

De progressieve tariefstructuur

De factuur van het huishoudelijk verbruik bestaat uit het vastrecht, het basis- en eventueel het comforttarief.

Het vastrecht is een vaste vergoeding per wooneenheid, opgesplitst in vastrecht voor drinkwater, gemeentelijke bijdrage afvoer en bovengemeentelijke bijdrage zuivering.

Per wooneenheid is er een korting voorzien per gedomicilieerde inwoner, dit tot maximum 5 personen.

Het basistarief geldt voor het basisverbruik. Dit tarief wordt toegepast op 30 m³ per wooneenheid, verhoogd met 30 m³ per gedomicilieerde per jaar. Het comforttarief geldt voor het water dat extra wordt verbruikt en is het dubbel van het basistarief. De tarieven verschillen van maatschappij tot maatschappij.

Is er in het jeugdverblijf niemand gedomicilieerd, dan is er geen korting op het vastrecht en ook het basistarief zal beperkt blijven tot 30 m³. Woont er wel iemand in het jeugdverblijf, dan kan de korting op het vastrecht bekomen worden en het basistarief uitgebreid worden, maar dat is dan uiteraard ten voordele van die persoon. Groepen die verblijven in een jeugdverblijf, zullen het waterverbruik echter opdrijven met gevolg dat het verbruikte water boven de 30 m³ per wooneenheid per jaar aan het comforttarief wordt aangerekend. Kortom: ligt het waterverbruik op jaarbasis aan de hoge kant, dan stijgt de waterfactuur snel.

Een voorbeeld van huishoudelijke tarieven (progressieve tariefstructuur) vind je op www.cjt.be/ondersteuning/prijsbepaling.

De vlakke tariefstructuur

De factuur voor het niet-huishoudelijk verbruik bestaat eveneens uit het vastrecht, het vlak tarief en eventueel een capaciteitsvergoeding. Het vastrecht is een kopie van de progressieve tariefstructuur, inclusief de korting.

Voor het drinkwaterverbruik wordt een variabele prijs aan een vlak tarief gevraagd die van maatschappij tot maatschappij kan verschillen. Voor grootverbruikers (die jaarlijks meer dan 500 m³ verbruiken) gelden nog iets goedkopere tarieven. De vlakke prijzen liggen eerder in het verlengde van het basistarief bij huishoudelijk verbruik.

De capaciteitsvergoeding wordt gevraagd als de watermeter een afwijkende diameter heeft.

Een voorbeeld van niet-huishoudelijke tarieven (vlakke tariefstructuur) vind je op www.cjt.be/ondersteuning/prijsbepaling.

Conclusie

Wil je een koude douche vermijden, bereken dan zeker in 2016 de impact van de nieuwe tariefstructuur. Een simulatie kan je maken aan de hand van de informatie beschikbaar op de website van de Vlaamse Milieumaatschappij (www.vmm.be) of navragen bij je eigen watermaatschappij. Is er een groot verschil tussen de progressieve en de vlakke tariefstructuur, schakel dan onmiddellijk over naar de goedkoopste tariefstructuur.

Ben je toch verplicht om een prijsverhoging door te voeren om kostenneutraal te blijven, communiceer dat dan duidelijk naar de groepen. Zo vermijd je ook voor hen een koude douche.

Centrum voor Jeugdtoerisme ^{VZW}

ONDERSTEUNING

Heel wat regelgeving heeft rechtstreeks of onrechtstreeks een weerslag op jeugdtoerisme. Als hieraan wordt gesleuteld, tracht CJT Ondersteuning op de eerste rij te zitten. In HuisWerk belichten we telkens de actualiteit van ons vertegenwoordigingswerk.

... LAAT JE STEM HOREN

Jeugdgroepen aan de klagmuur

In de Vlaamse jeugdverblijfscentra worden jaarlijks bijna 3 miljoen overnachtingen gerealiseerd. Dat dit af en toe tot klachten leidt, is onvermijdelijk. Het overgrote deel van de problemen wordt gelukkig ter plaatse opgelost, nadat uitbater en jeugdgroep overlegd hebben. Toch ontvangen we bij CJT wekelijks gemiddeld twee klachten.

We hadden hierover overleg met de koepels van de jeugdbewegingen. Daarbij kwamen we tot een aantal praktische tips, zowel voor uitbaters als jeugdgroepen.

Klachten kunnen we sowieso onderbrengen in een aantal categorieën. Hoewel een klacht vaak een som is van verschillende (kleine) elementen, behandelen we ze hieronder toch apart.

STAAT VAN HET GEBOUW/TERREIN

Een groep komt aan in een smerig gebouw. De koks doen de diepvries open en vinden beschimmeld eten. In de douches liggen nog haren van de vorige groep.

Groepen die een gebouw huren, mogen terecht een minimale basishygiëne verwachten. Een poetschema ter beschikking stellen is daarom handig, zodat een vertrekkende groep weet wat van hen wordt verwacht bij de schoonmaak. Maak voor en na een verblijf ook voldoende tijd vrij om een degelijke rondgang te maken.

Bij klachten over brandveiligheid, elektriciteit of de staat van bijv. de bedden, kan je als erkend jeugdverblijfscentrum verwijzen naar de controles die door bevoegde personen werden gedaan. In ongewijzigde omstandigheden volstaan hun attesten om de (brand)veiligheid te verzekeren.

TECHNISCHE MANKEMENTEN

Een groep komt verkleumd terug na een uitgeregende dagtocht, maar uit de douches komt koud water.

Technische mankementen zijn in jeugdverblijven – net als in andere gebouwen – zo goed als onvermijdelijk. De manier waarop er mee wordt omgegaan, is veel interessanter om te benaderen. Zorg in ieder geval dat je bereikbaar bent voor de groep. Zo verklein je de kans dat ze achter jouw rug prutsen aan technische installaties.

Een snelle oplossing is uiteraard ideaal, maar niet alle technische problemen kunnen onmiddellijk worden opgelost. Soms is er een wisselstuk of een technicus nodig. Zeker in het weekend of tijdens vakantieperiodes zit pakweg de loodgieter niet te wachten op een interventie. Een groep kan hier ook wel begrip voor tonen, op voorwaarde dat ze voelen dat je er mee bezig bent en hen uitlegt wanneer ze een oplossing mogen verwachten.

AFREKENING

Op het einde van een geslaagd kamp presenteer je de groep nog een rekening van 900 euro voor energie, schoonmaak en allerlei andere extra's. Gefrustreerd en 'blut' verlaten ze de kampplaats.

Alles start met een goede en duidelijke overeenkomst. Afrekeningen van verbruik van energie, water en afval zijn courant. Soms worden ook toerismetaks en/of schoonmaak aangerekend. Of er geldt een meerkost als er extra personen verblijven op de tentengrond.

Vermijd verrassingen en communiceer daarom transparant en duidelijk over de te verwachten kosten. Tarieven kan je op voorhand bekendmaken of je geeft door wat een groep gemiddeld verbruikt op een kamp of weekend. Op www.jeugdverblijven.be kan je sinds 2014 deze extra's duidelijk vermelden in de rubriek "richtprijzen".

RELATIE MET DE UITBATER

Elke keer als de groep met een spel begint, staat de uitbater klaar om te zeggen wat wel en wat niet mag.

De relatie tussen uitbater en groep is niet altijd evident, toch is wederzijds respect erg belangrijk. Beide partijen hebben elkaar nodig en enig inlevingsvermogen is noodzakelijk. Groepen moeten zich houden aan een aantal afspraken en regels. Uitbaters moeten beseffen dat het doelpubliek van jeugdleiders en kinderen gelukkig nog fouten kan en (met mate) mag maken. Telkens nieuwe groepen ontvangen betekent ook telkens vooraf aan herbeginnen. Dit vraagt van uitbaters een inspanning, maar het loont zeker de moeite.

CASCADE VAN PROBLEEMOPLOSSERS

De boiler werkt niet en de groep dient een klacht in bij Toerisme Vlaanderen.

Als een groep een probleem ondervindt, start en eindigt het oplossen van het probleem vaak bij de verantwoordelijken ter plaatse. Een goede dialoog ter plaatse is daarom de helft van de oplossing.

Toch zijn er situaties waarin bemiddeling zin heeft. De koepels van de jeugdbewegingen of CJT zullen met de nodige afstand de zaak proberen bekijken. Indien nodig kan er ook een bezoek worden gepland. Wanneer beide partijen lijnrecht tegenover elkaar staan, kan zo'n bemiddeling voor de nodige sereniteit zorgen.

Uiteraard kunnen niet alle problemen onmiddellijk worden opgelost. Dan is het belangrijk om te objectiveren. Objectief meetbare zaken zijn duidelijk. Over andere problemen moet een compromis worden bereikt. Als niemand een duimbreed wil toegeven, blijft er immers enkel nog een vrederechter over die een oordeel kan vellen of stappen groepen naar Toerisme Vlaanderen om de schorsing van de erkenning te vragen. Zelden wordt daar iemand beter van.

Bovenstaande tekst wordt in een aangepaste versie ook verspreid door de koepels van het jeugdwerk.

VRAAG HET AAN ...

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

ONDERSTEUNING

Elk kwartaal krijgen we tientallen vragen van uitbaters over uiteenlopende thema's. In HuisWerk maken we telkens een beknopte bloemlezing van vragen en antwoorden die ook voor andere uitbaters interessant kunnen zijn.

Ik laat een onderzoek uitvoeren naar de huidige staat van de afvoerbuizen. Hoeveel % btw moet ik betalen op deze factuur? Nadien wordt wellicht op basis van deze studie een IBA geplaatst.

Het plaatsen van een IBA (individuele behandeling afvalwater) kan gefactureerd worden aan 6 % btw, als ook aan de andere voorwaarden voldaan is (o.m. gebouw ouder dan 10 jaar, enkel zelfkook, werken uitgevoerd door aannemer ...). Zie ook HuisWerk 37.

Het onderzoeken op zich (zonder dat er nadien andere werken aan gekoppeld worden) valt onder het tarief van 21 % btw, dat moet je in eerste instantie ook laten factureren. Als dit nadien kan gekoppeld worden aan de plaatsing van een IBA die onder het verlaagd tarief van 6 % btw valt, kan je de oude factuur voor de studie achteraf nog laten aanpassen naar het verlaagd btw-tarief (via een creditnota). Dat dit dan over verschillende aannemers gaat, is op zich geen probleem. Deze rechtzetting is mogelijk tot maximum 3 jaar na de uitvoering van de werken.

Kan ik met dienstencheques werken en wat zijn de alternatieven als dit niet kan?

Jeugdverblijven mogen niet met dienstencheques werken. De cheque is immers enkel bedoeld voor natuurlijke personen die bepaalde diensten laten uitvoeren in de privésfeer. Zie www.dienstencheques-vlaanderen.be.

PWA-cheques zijn wellicht het beste alternatief. Meer uitleg vind je op www.pwa-cheque-rva.be. Je dient dan wel aangemeld te zijn bij een Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap. Adressen vind je op www.werkwinkel.be.

Je kan daarnaast iemand in dienst nemen voor minstens 10 uren per week via paritair comité 302 (horeca). Die 10 uren kunnen een gemiddelde zijn, maar zijn wel onderworpen aan bepaalde voorwaarden, meer informatie krijg je bij je sociaal secretariaat. Interimarbeid is een andere mogelijkheid, maar is wel duur vermits je dan ook btw en de commissie van het interimkantoor betaalt. Nog een alternatief is het inschakelen van een schoonmaakbedrijf.

Als we ons jeugdlokaal laten erkennen als jeugdverblijf type A, hoeveel dagen per jaar moeten we dan verhuren en wat zijn de eventuele gevolgen als we dit niet halen?

De erkenning, uitgereikt door Toerisme Vlaanderen, heeft vooral betrekking op de infrastructuur. Daarnaast moet de manier van verhuren laagdrempelig zijn, voor jeugdverblijven uit zich dat vooral in het criterium dat minstens 70 % van de overnachtingen moet gerealiseerd worden door jeugd (d.i. jonger dan 30 jaar). Minima rond verhuur of aantal overnachtingen worden niet opgelegd. Verhuur je slechts twee weekends aan een andere jeugdbeweging, dan is dat strikt genomen al voldoende voor de erkenning. Voor het bekomen van subsidies is de situatie uiteraard anders. Toerisme Vlaanderen zal geen infrastructuursubsidies toekennen aan een gebouw dat slechts twee weekends per jaar wordt verhuurd. Via Afdeling Jeugd kom je eventueel in aanmerking voor een werkingssubsidie, maar dan ben je minstens 50 dagen verhuurbaar in de maanden juli en augustus en realiseer je jaarlijks ten minste 1000 overnachtingen voor jeugd. Voor die werkingsubsidie gelden ook nog extra voorwaarden, zoals minstens 40 slaapplekken en uitbating door een vzw.

M.a.w. voor erkenning geen probleem, voor subsidies dien je wel voldoende verhuur te realiseren.

Kunnen de jeugdverblijfcentra (net zoals de andere logiesverstreckende bedrijven) ook beroep doen op flexi-jobs?

Flexi-jobs kunnen inderdaad ingezet worden in jeugdverblijven, op voorwaarde dat je personeel werkt onder paritair comité 302 (horeca). Vraag is of het zinvol is om van dit extra statuut gebruik te maken, want aan flexi-jobs zijn wel wat voorwaarden verbonden. Enkele voorbeelden: de werknemer moet de drie voorgaande kwartalen minstens een 4/5 contract gehad hebben bij een andere werkgever en er moet een raam- en arbeidsovereenkomst opgesteld worden. Er komt dus zeker heel wat extra administratie bij kijken. Als je deze piste verder wilt verkennen, neem je best contact op met je sociaal secretariaat.

NIEUWSFLASH

SAMENWERKEN MET DE GEMEENTE

In 2014 voerde het agentschap Informatie Vlaanderen een onderzoek naar de organisatie van een kamp. Meer bepaald werden een aantal jeugdleiders bevroegd over hoe ze een kamp aanpakken en in hoeverre ze zich daarbij laten leiden/afremmen door wetgeving. Uit het onderzoek bleek o.m. dat jeugdleiders heel wat verwachten van de uitbater van hun kampplaats, uitbaters zijn vaak goed geplaatst om de groepen wegwijs te maken in de reglementering van de gemeente waar ze op kamp komen.

Een iets uitgebreider verslag vind je trouwens terug in HuisWerk 38.

Samen met VVSG (Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeentes) en VVJ (Vlaamse Vereniging Jeugddiensten) gaan we nu verder op zoek naar goede praktijken. In welke gemeentes is er een goed onthaalbeleid? In welke gemeentes is er een duidelijk aanspreekpunt? Waar worden groepen niet verplicht om allerhande activiteiten op voorhand aan te vragen? Waar is gekozen voor een haalbaar kampenreglement? Enz.

Ben jij tevreden over het onthaalbeleid in jouw gemeente, dan horen we graag welke zaken er goed lopen. Je kan ons die goede praktijken doorgeven via ondersteuning@cjt.be. Of misschien ben je niet tevreden en kan je ons een aantal pijnpunten bezorgen. Met dit alles gaan we dan verder aan de slag.

Een infomoment op dinsdagavond 7 juni wil een aantal betrokkenen samenbrengen: niet alleen burge-meesters, schepenen en jeugdconsulenten, maar ook uitbaters van jeugdverblijfcentra of kampeerterreinen. Uitbaters kunnen vanuit de dagelijkse praktijk ook aangeven wat beter kan en welke voorstellen haalbaar zijn. Bedoeling is om een aantal goede praktijken voor te stellen en knelpunten te bespreken, kortom werk te maken van een beter (gemeentelijk) kampenbeleid. Dit infomoment vindt wellicht plaats in Limburg en is daarom vooral bedoeld voor mensen woonachtig ten oosten van de lijn Antwerpen-Brussel. Mogelijks wordt er dan in het najaar een identiek moment georganiseerd in Oost- of West-Vlaanderen.

TURTELTAKS

De media hebben de voorbije weken uitgebreid aandacht besteed aan de 'Turteltaks', een energieheffing die de opgebouwde schuld van de groenestroomcertificaten moet wegwerken en vernoemd werd naar de verantwoordelijke minister Turtelboom. Ook al wordt de taks momenteel aangevochten bij het Grondwettelijk Hof, sinds 1 maart 2016 dient er betaald te worden.

Voor de meeste jeugdverblijfcentra betekent dit een meerkost van enkele honderden euro's per jaar. Als je jouw jaarverbruik kent (je vindt dit terug op je jaarlijkse afrekening), kan je in onderstaande tabel het bedrag van de heffing terugvinden.

Dit bedrag kan uiteraard mee verrekend worden in het energieverbruik dat eventueel wordt aangerekend aan de verblijvende groepen.

Verbruik	Totale heffing per jaar
Tot 5 MegaWh	€ 100
5 tot 10 MegaWh	€ 130
10 tot 20 MegaWh	€ 290
20 tot 50 MegaWh	€ 770
50 tot 100 MegaWh	€ 1 300
100 tot 500 MegaWh	€ 1 850
500 tot 1 000 MegaWh	€ 2 600

1 MegaWh = 1 000 kWh

De heffing wordt aangerekend per actief afnamepunt dat toegang verleent tot het elektriciteitsdistributienet. Als er meerdere afnamepunten zijn, wordt de heffing dus ook meerdere keren aangerekend. Opgelet: een afnamepunt is niet hetzelfde als een meter, je kan dus perfect meerdere meters hebben, maar slechts één afnamepunt. Daarom kijk je best naar het EAN-nummer (18 cijfers) dat je terugvindt op de meter. Staat op verschillende meters toch hetzelfde EAN-nummer, dan is er slechts één afnamepunt.

Voor jeugdverblijven die rechtstreeks aangesloten zijn op het hoogspanningsnet, is er wel goed nieuws. Zij zijn vrijgesteld van de Turteltaks.

OMGAAN MET ANNULERINGEN

In de nasleep van de aanslagen in Brussel werden ook een aantal jeugdverblijfcentra geconfronteerd met vragen om te annuleren. Het ging dan vooral over verblijven in Brussel of andere grote steden, een aantal buitenlandse groepen waren ongerust om naar België af te reizen en in de week van de aanslagen kregen zelfs Vlaamse scholen een negatief advies voor buitenschoolse activiteiten van minister van onderwijs Crevits.

Bepalen of dit terechte dan wel overdreven bekommernissen waren, is een heikel punt. Dat we in West-Europa de komende jaren zullen moeten leren omgaan met terreur (of minstens met de dreiging ervan), lijkt helaas onafwendbaar en we mogen er van uit gaan dat de overheid niet lichtzinnig beslist om dreigingsniveau 4 uit te roepen. Maar waar en wanneer een aanslag plaatsvindt, valt bijna niet te voorspellen. Tegelijk is de beslissing om al dan niet te vertrekken, ook emotioneel gekleurd, wat haaks staat op rationele contractuele verplichtingen. Wie draait dan op voor de financiële gevolgen van een annulering?

Op de website van Travel360^o vonden we vijf nuttige tips rond annuleringen. Ze kunnen ook voor jeugdverblijfcentra een handige leidraad zijn. Of terreurdreiging, ziekte of een tekort aan inschrijvingen aan de basis ligt van de annulering, doet dan eigenlijk zelfs niet ter zake. Zelf hebben we nog een zesde tip toegevoegd.

1. Begin met vragen te stellen

Een gouden raad: begin het gesprek niet met argumentatie of zwaai niet meteen met contracten of wetteksten. Een groep heeft redenen om te willen annuleren en die zijn vaak emotioneel. Laat hen rustig de redenen uiteen zetten, zodat je de achtergrond goed begrijpt. Zo vermijd je een dovemansgesprek.

2. Bespreek de motivatie van de groep

Nadat je de nodige informatie hebt gekregen, bespreek dan de motieven van de groep om te annuleren. Tast af of de groep echt resoluut van plan is om het verblijf op te geven en suggereer eventueel mogelijke alternatieven zoals een uitstel naar een later tijdstip. Zo tast je verder af wat de groep echt wil.

3. Wijs de groep op de consequenties

Nadat je de eerste twee tips gevolgd hebt, is het tijd om de “facts & figures” op tafel te leggen: vertel de groep in duidelijke, maar vriendelijke bewoordingen wat hun rechten en plichten zijn. Laat hier geen ruimte voor twijfel of interpretatie. Op dit moment is de waarheid zwart of wit, er is geen ruimte voor grijs.

4. Geef de mogelijkheid om alles te laten bezinken

Geef de groep de tijd om de consequenties van een eventuele annulering te verwerken en check of de beslissing nog steeds vast staat. Dit is het moment waarop groepen de gevolgen van een vaak emotioneel genomen beslissing inzien en twee keer nadenken. Aarzel niet om de groep nog even bedenktijd te geven (soms zal de verantwoordelijke ook moeten terugkoppelen naar de andere begeleiders of de deelnemers).

5. Volg actief op

Zelfs als de groep bij zijn beslissing blijft, is het erg belangrijk dat je het dossier opvolgt en het contact met deze klant onderhoudt. Aarzel niet om enkele weken of maanden later elementen uit het gesprek opnieuw op te gooien. Vergeet niet: deze groep was geïnteresseerd om bij jou te verblijven en heeft omwille van externe omstandigheden beslist om te annuleren. Een boeking kan je verliezen, maar probeer wel de groep als klant te behouden.

6. Wees consequent

Behandel al je groepen op dezelfde manier. Een groep die mondig is of te keer gaat op de sociale media, heeft daarom niet meer of minder rechten dan andere groepen.

ADRESWIJZIGING

HuisWerk is een gratis magazine en dat willen we graag zo houden. Je kan daar bij helpen door ons adressenbestand up-to-date te houden. Zo zijn wij er zeker van dat ons nummer bij de juiste persoon terecht komt. Voor jeugdverblijfcentra en kampeerterreinen is het adressenbestand rechtstreeks gelinkt aan de databank van www.jeugdverblijven.be. HuisWerk wordt opgestuurd naar de verantwoordelijke algemene communicatie. Via je persoonlijke login en wachtwoord kan je de contactgegevens van je jeugdverblijfcentrum/kampeerterrein rechtstreeks aanpassen. Als dit niet lukt, kan je ons bereiken via ondersteuning@cjt.be of tel. 09/210.57.75. Wens je voor jouw jeugdverblijfcentrum/kampeerterrein extra abonnementen, dan kan je deze bestellen tegen kostprijs. Stuur hiervoor een mailtje naar ondersteuning@cjt.be.

HUIS IN DE KIJKER

Het Mezenestje, waar de jeugd probleemloos zijn ei kan leggen

Het is krokusvakantie als verantwoordelijke Willy Boelanders een rondleiding geeft in Het Mezenestje in Beringen, jeugdverblijf type C waarin maximaal 80 jongeren kunnen slapen. In het gebouw verblijft Bizon vzw, een vrijwilligersorganisatie die vrijetijdsactiviteiten organiseert voor maatschappelijke kwetsbare kinderen en jongeren. Ze organiseren er momenteel hun animatorcursus.

Uit de boxen schalt het verzamelied, er volgt een geanimeerd fotomoment en daarna stilte.

De cursus vraagt blijkbaar ook ernstige momenten. Met hun toestemming kijken we snel even rond en dan denken we smalend aan de laatste dag van hun verblijf.

Alles in de juiste valies krijgen wordt nog een serieuze opgave.

VAN SCHOOL NAAR JEUGDVERBLIJF

“Hier in Korspel (nvdr: een gehucht van Beringen-Beverlo) hadden we vroeger een kleuterschool, een lagere school voor meisjes en een lagere school voor jongens”, start Willy zijn verhaal. “Maar deze drie scholen zijn in 1997 gefuseerd en ondergebracht in een gloednieuw gebouw. Voor de decanale vzw die de kleuterschool en de meisjesschool onderdak bood, betekende dit het einde van belangrijke huurinkomsten.”

“We stonden voor de keuze: ofwel nieuwe inkomsten vinden, ofwel de gebouwen opgeven”, vertelt Willy. “Het idee van een jeugdverblijf werd gelanceerd, maar binnen de vzw was niet iedereen overtuigd. Een gebrek aan alternatieven en een duwtje in de rug van de schepen van jeugd zorgde uiteindelijk voor de doorbraak. Enkele maanden na de sluiting van de school was het jeugdverblijf geboren.”

HET MEZENESTJE PRAKTISCH

*Adres: Kroonstraat 51,
3581 Beverlo-Beringenn*

Erkenning: type C

Totale oppervlakte: 7 000 m²

Binnencapaciteit: 80

Kampeerterein: ja

Formule: zelfkook

Website: www.jeugdverblijven.be

EEN MEERWAARDE VOOR DE PLAATSELIJKE VERENIGINGEN

Het jeugdverblijf is nu ook een zegen voor de plaatselijke verenigingen. "Dankzij de inkomsten uit de verhuur is het mogelijk kosteloos vergaderruimtes aan te bieden en ook de parochiezaal aan gunstige voorwaarden te verhuren", vertelt Willy trots. Voor de parochiezaal betalen de plaatselijke verenigingen per kalenderjaar één keer de volledige huurprijs, daarna wordt nog de helft aangerekend.

En de verblijvende groepen? "De vergaderruimtes en de parochiezaal zijn niet verrekend in de huurprijs van het jeugdverblijf. Willen ze de zalen gebruiken, dan betalen ze een meerprijs."

SUBSIDIES ZIJN WELKOM

"Doorheen de jaren hebben we geïnvesteerd in nieuwe verwarming en nieuwe ramen, herstellingswerken uitgevoerd aan het dak, het sanitair rolstoeltoegankelijk gemaakt, plafonds verlaagd, de keuken verder uitgebouwd met inox materialen en de bestrating vernieuwd", somt Willy enkele grote verwezenlijkingen op. Maar dit lukt niet zonder subsidies. "De huurinkomsten zijn voldoende om de rekeningen te betalen en mondesmaat te investeren", weet Willy. "Maar dankzij de steun van Toerisme Vlaanderen en Afdeling Jeugd konden we grotere sprongen voorwaarts maken. Wat we in de nabije toekomst willen doen, ligt reeds vast. Zo willen we voor de zomerkampen in enkele dagzalen de plafonds verlagen, dit moet de energiekosten doen dalen. We denken dus vooruit, maar niet te ver."

ZONDAGMORGEN

Bij de opstart van het jeugdverblijf waren ze met zeven vrijwilligers, nu niet meer. "Mijn vrouw en ikzelf zijn de enige vrijwilligers die nog overblijven", vertelt Willy. "Dit wil zeggen dat we instaan voor het administratieve werk, alle groepen ontvangen en uitzwaaien en het jeugdverblijf onderhouden. Voor een weekendverhuur betekent dit aanwezig zijn op vrijdag en zondag en op dinsdagmorgen wordt nagepoetst." Qua tijdsinvestering kan dit tellen, want het jeugdverblijf verhuurt bijna elk weekend, op de maanden december, januari en juni na.

"Als ik op pensioen ben, leg ik de tafel van de eetkamer op zondagmorgen niet meer vol papieren voor Het Mezenestje, had mijn man gezegd. Wel, wat doet hij op zondagmorgen, denk je?", vraagt Paola, de vrouw van Willy, lachend.

Springt er dan niemand bij? "Voor de parochiezaal hebben we sinds kort Willy, een gepensioneerde militair die samen met zijn vrouw op dinsdag helpt poetsen in het jeugdverblijf. En daar stopt het. Andere

vrijwilligers kunnen we niet engageren, tenzij we een vergoeding betalen, maar daar hebben we de middelen niet voor", weet Willy.

BEZETTINGSGRAAD

Jeugdbewegingen, fanfares, dansgroepen, Erasmusstudenten, oud-leiding, voetbalploegen, deelnemers van de Special Olympics ... iedereen vindt de weg naar Het Mezenestje. "De voorbije jaren zijn er in de regio enkele jeugdverblijven bijgekomen zoals De Koppel en Het Jommekeshuis, maar dat heeft geen echte invloed gehad op de bezettingsgraad", is Willy duidelijk. "En als we eens een weekend minder verhuren, is dat voor ons geen drama, integendeel. Dan hebben we een weekendje extra rust."

"Misschien zouden we onze prijzen wat kunnen verhogen", gaat Willy verder. "Dan zouden we met minder verhuur misschien dezelfde inkomsten hebben. Maar wat levert dat op? Als we minder groepen hebben, is er ook minder sociale controle en dan lopen we het risico slachtoffer te worden van vandalisme. Neen, daar passen we voor." Het Mezenestje draagt het toegankelijkheidslabel A. "Dit label hebben we zes jaar", weet Willy. "En met dit label komen we terecht in de promotiekanalen van Toegankelijk Vlaanderen waardoor we gemiddeld twee extra groepen per jaar bereiken." En wie zijn die groepen dan? "Tot nog toe waren het vooral instellingen met personen met een mentale beperking die hier voor een midweek verbleven."

DE BESTE INVESTERING IS ...

"... de Molokcontainer" zegt Willy overtuigend. "Molokcontainers slaan het afval ondergronds op en dat biedt toch heel wat voordelen. Vroeger hadden we rolcontainers, maar dat was duur en vaak overvol. Resultaat: afvalzakken naast de container, dit met alle gevolgen vandien. Sinds we de Molokcontainer hebben, zijn we verlost van ongedierte en reukhinder."

Op de vraag of de Molokcontainer goedkoop is, antwoordt Willy eerlijk. "Vooral het installeren ervan is duur, ik denk ongeveer 6 000 euro, maar ik vind het in de zomer zeker de investering waard. Verder betaal je per ophaalbeurt en gewicht. Aan de groepen vragen we 3 euro per afvalzak."

"In de Molokcontainer kunnen 50 afvalzakken en de ophaling gebeurt binnen de 48 uur na aanvraag. In de container mag enkel restafval. Papier, karton en glas moeten afzonderlijk gehouden worden, etensresten worden dagelijks opgehaald door een hobbyboer. Omdat de container afgesloten is, stop ik de afvalzakken dagelijks zelf in de container", rondt Willy zijn verhaal af.

AGENDA

In deze agenda willen we alle data van vormingsmomenten, ontmoetingen, indiendata voor erkenning en subsidiëring, ... opnemen die interessant kunnen zijn voor uitbaters. Ook hiervoor staat onze redactie open voor suggesties. Mail die gerust door naar ondersteuning@cjt.be!

11 JUNI EN 18 JUNI 2016

Trefdagen "vrijwilligersbeleid"

Kort voor de zomer vinden opnieuw de Trefdagen plaats, onze jaarlijkse combinatie van vorming en ontmoeting. Deze keer verdiepen we ons in vrijwilligersbeleid.

Zaterdag 11 juni verzamelen we in De Bosuil in Neerpelt, in de namiddag worden we verwacht bij Akindo in Lommel.

Zaterdag 18 juni zijn we te gast in 't Oud Klooster in Zwalm, na de middag zijn we welkom in De Populier in Zottegem.

Je kan zelf kiezen welke datum en locatie je het best uitkomt.

Begin mei ontvangen alle uitbaters een folder met meer informatie.

1 JULI 2016

Indiendatum voor financiële verslagen 2015 infrastructuursubsidie en/of animatiesubsidie (binnen het decreet 'toerisme voor allen')

De jeugdverblijfcentra aan wie de laatste schijf van (infrastructuur- of animatie)subsidies reeds is uitbetaald, moeten een financieel verslag van hun centrum indienen bij Toerisme Vlaanderen. Daarin moet je vooral de gekregen subsidies en de financiële resultaten van het voorbije kalenderjaar verantwoorden. Projecten waarvoor de toegekende subsidie niet hoger was dan 2 000 euro, zijn vrijgesteld van deze verplichting.

Particulieren kunnen hiervoor gebruik maken van een eenvoudig formulier (op te vragen bij Toerisme Vlaanderen), vzw's kunnen het financieel verslag van de vzw indienen.

Centrum voor Jeugdtoerisme^{vzw}

Bergstraat 16
9820 Merelbeke
09/210.57.75
ondersteuning@cjt.be
www.cjt.be

Raadpleeg onze website www.cjt.be/ondersteuning voor meer informatie. Je vindt er niet alleen alle indiendata en formulieren terug, je kan er ook terecht voor een massa andere informatie. Zo kan je in het HuisWerkarchief ook alle vorige dossiers raadplegen.

Blijf je graag als eerste op de hoogte van alle weetjes of wil je interessante links te weten komen, dan kan je ons volgen op Facebook. Je hoeft hiervoor geen lid te zijn van Facebook, het volstaat om te surfen naar www.facebook.com/CJTOndersteuning. Wie wel een Facebookprofiel heeft en onze pagina 'leuk vindt', krijgt onze berichten regelmatig te zien op zijn eigen nieuwspagina.

